

Nederland en België in de Eerste Wereldoorlog

Duitsland had een plan gemaakt om Frankrijk aan te vallen. Het verrassende van dat plan was dat ze Frankrijk vanuit het noorden (via België) wilde binnenvallen. Daar hadden de Fransen niet op gerekend. Die dachten dat de Duitsers via Elzas-Loharingen aan de oostgrens, zouden komen. Aanvankelijk wilde Duitsland niet alleen via België oprukken maar ook via Nederland.

Maar uiteindelijk zag de Duitse keizer Wilhelm II daar van af. Het zou een te grote omweg zijn, het front zou te groot worden en Nederland was eigenlijk geen doel. De oplossing was om Nederland links te laten liggen en te isoleren

Om te voorkomen dat Nederland geen goederen en munitie naar België of Frankrijk zou sturen, bouwden de Duitsers land de Nederlands-Belgische grens een groot hekwerk van 2-3 meter hoog. Dat hekwerk werd onder stroom gezet: 2.000 Volt!

Zo bleef Nederland in 1914 buiten de oorlog. De regering en het parlement (eerste en tweede kamer) wilden dat zo houden. Ze wilden zich niet met de oorlog bemoeien en neutraal / onpartijdig blijven, ook al wilden sommige generaals in het leger wel oorlog voeren.

Het was moeilijk om geen partij te kiezen, zeker als Nederlandse schepen door Duitse onderzeeërs tot zinken worden gebracht of door Engelsen in beslag genomen werden of tegen een Engelse zeemijn aanvoeren en zonken. Maar het lukte en zodoende kreeg Nederland geen oorlogsslachtoffers te betreuren.

Toch ondervond Nederland veel nadelige gevolgen van de oorlog.

- De economie leed veel schade want handel (import / export) was nauwelijks mogelijk
- De scheepvaart had veel hinder van de blokkade op zee en de zee-oorlog.
- Veel bedrijven moesten hun poorten sluiten en er ontstond een grote werkloosheid
- De prijzen stegen enorm: soms gingen ze wel met 75% omhoog.
- Boeren werden verplicht bepaald voedsel te verbouwen (graan en peulvruchten); deze producten werden daarna door de regering in beslag genomen (tegen een vaste prijs) zodat het voedsel zo eerlijk mogelijk verdeeld kon worden.
- Er kwam een distributiesysteem met voedselbonnen (voor brood, vlees, zeep, brandstof) waarmee de mensen voortaan boodschappen moeten doen.
- Nederland kreeg te maken met zwarthandelaren en mensen die misbruik maakten van de hoge prijzen of de schaarste aan goederen en voedsel.

Tijdens de oorlogjaren waren er overal militairen gelegerd voor het geval Nederland zou worden aangevallen. Dit heet de mobilisatie. Vaak werden de militairen ondergebracht in schoolgebouwen.

Nederland kreeg ook te maken met veel vluchtelingen vanuit België, dat wel bij de oorlog betrokken was geraakt. Veel Belgen werden teruggestuurd. Veel kwamen er ook terecht in opvangkampen die over heel Nederland verspreid waren. Ook Amersfoort en Zeist

kenden zo opvangkamp (met 15.000 gevluchte Belgische militairen) . Daar heerste slechte hygiënische toestanden en door ziekte stierven honderden vluchtelingen.

“De barakken waren niet verwarmd, waren slecht geïsoleerd en het regende er binnen. Vele geïnterneerden overleden dan ook aan de gevolgen van longontsteking en tuberculose. Ook reuma en bronchitis teisterden de geïnterneerden [...] Slechts één keer in de tien dagen kon er gedoucht worden, open tonnen deden dienst als toilet en het afval werd in putten gestort.”

Tijdens de jaren van de Eerste Wereldoorlog werd ook de Nieuw Hollandse Waterlinie aangelegd: een verdedigingslinie van noord naar zuid, midden door Nederland, die ontstond door hele gebieden onder water te zetten, in de hoop dat de vijand er dan niet doorheen kwam.

Belgie heeft in tegenstelling tot Nederland wel veel oorlogsschade geleden. Al in 1914 werden tijdens de Duitse opmars veel steden verwoest. En dan was er ook nog de loopgravenoorlog in het zuidwesten van het land. Er sloegen meer dan 1 miljoen Belgen op de vlucht. Begin 1915 konden de meeste wel naar huis maar er beleven er nog zo'n 100.000 in Nederland.

Belangrijke begrippen:

Mobilisatie

Neutraliteit

Distributiesysteem

Nieuw Hollandse Waterlinie